

רק תוצרת כחול-לבן

ד"ר אורנית רז ynet 27.04.12

שמדיניות הממשלה ומסקנות ועדת קדמי, היא אף זו שמחוללת אותו. יספרו לכם הרפתנים איך זה מרגיש. לפיכך, כפי שנעשים מאמצים למצוא לנו מקורות גז עצמאיים, מדינת ישראל צריכה לוודא שיש לה יכולת ייצור מקומית בתחום המזון. לצדם של קידוחים מקומיים לחיפוש גז, יועמדו חקלאים מקומיים, מיומנים ומוכשרים שייצרו בסיס איתן של תוצרת מקומית מגוונת. לפתוח את שוק המזון לתחרות דרך יבוא זול, זו "חכמה קטנה". החכמה היותר גדולה היא לעשות מאמץ אמתי לפתח את הייצור המקומי. עידוד מקומות עבודה של ישראלים והקלות במס למעסיקים הן רק חלק מהדרכים. תחרות-כן. רק צריך לוודא שהיא מקומית. אלה, יעזרו לנו לצמצם את התלות.

איך עושים את זה?

לא צריך להמציא את הגלגל, ואפשר ללמוד מהמקרה היפני. **פרופסור רותם קובנר**, מהחוג ללימודי אסיה באוניברסיטת חיפה, מספר כי לפני כעשור התירה הממשלה ביפן קניית אורז מיובא מתאילנד, שהיה פי 5 יותר זול מאורז מקומי. הצרכנים היפנים, יחד עם אמצעי התקשורת, "חיסלו" את הייבוא הזה תוך שבועיים. הם המשיכו בפעילות להחרמת התוצרת גם נגד יבוא האורז מארה"ב. בין השאר, דווחו על כל מני חומרים זרים שנמצאו בתוך האורז.

היפנים מבינים שבקניית אורז מיובא, הם מחסלים למעשה את ה"פריפריה שלהם" שמורכבת מרובה מחקלאים. ביפן, רק בשביל לסבר את האוזן ב-1870 80% מהתושבים היו חקלאים. כיום, רק 3% מהאוכלוסייה היפנית הינה חקלאית. כיום 60% (!) מהצריכה הקלורית ביפן מסופקת ע"י יבוא. היפנים חוששים ומנהלים קמפינים להגברת המודעות.

לא, אין כוונתי שמדינת ישראל צריכה להתחיל בייצור מקומי של אורז, אך לצד הפיתוח ל"כפר גלובלי קטן" וקיומה של כלכלה חופשית, מתחזקת ההבנה בחשיבות ה"לוקאליזם" - ייצור מזון מקומי, לקהילה מקומית, על ידי כוח אדם מקומי. "קיימות", כך אנו מכנים זאת במונחים סביבתיים. הפחתת התלות, כך נקרא לזה במושגים של יחסים בין-לאומיים. אז במקום להגביל את התפתחות המגזר החקלאי, על קברניטי המדינה לטפח אותו. יש לטפח את החקלאים ברצינות ולפחות באופן זהה לזה שמייחסים למקורות אנרגיה אחרים. אחרי הכול, מדובר במקור האנרגיה הבסיסי שלנו.

ובינתיים, אנו, ציבור הצרכנים, חייבים לקחת אחריות. עלינו לתת העדפה ברורה לקניית מוצרים תוצרת הארץ, בטח ובטח כשמדובר במזון. בקניית מזון תוצרת הארץ נחזק את החקלאים שלנו, נעזור ביצירת מקומות עבודה ואף נוביל להפחתת התלות שלנו במדינות אחרות. אז כל פעם שאתם מסתכלים דרך ה"חור של הגרוש", זכרו, שלפעמים, מה שעולה לנו בזול, עולה לנו בסוף ביוקר. ■

הכותבת היא מנכ"לית הארגון לחקלאות אורגנית, חוקרת בבית הספר למהל עסקים ב-MIT וזוכת הגלובוס הירוק לשנת 2012

חושבים שאתם "ירוקים", "אורגניים", "צרכנים חכמים"? חישבו שוב. המוצרים מתוצרת חוץ עשו דרך ארוכה ומזהמת עד שהגיעו למדף בסופר. אפילו אם הם זולים יותר, הפגיעה שלהם בכלכלה המקומית עלולה לעלות לכולנו ביוקר. נכון, לא כסף שעושים אותך, אבל גם לחיות במדינה ללא ייצור זה לא פיקניק. דעה

מבט חטוף על מאזן אספקת המזון שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (הלמ"ס) מגלה תופעה מעניינת: אחוז ניכר מתוצרת המזון שלנו מיובאת. לכאורה, לא מדובר בבעיה. אנו כידוע חיים בכפר גלובאלי קטן וככזה אנו נהנים ממנעמי העולם ומטעמיו. התפתחות המדע ונפלאות הטכנולוגיה קירבו אותנו זה לזה והשינוע הפך לקל וזמין. אם כך, מה הבעיה? בייצור מקומי אנו חוסכים במשאבים שנגרמים משינוע של חומרי גלם ומוצרים למרחקים ארוכים, וחוסכים את זיהום האוויר שנגרם בגינו. בתחום המזון, יותר ויותר, מדברים על "FOOD MILES", שבו מחושב המרחק שעושה המזון מהרגע שיוצר ועד הרגע שמגיע לצרכן הסופי.

מושג זה הינו מרכיב משמעותי כאשר בוחנים את ההשפעה הסביבתית של מזון אורגני, כולל ההשפעה על התחממות כדור הארץ. מי שמזדמן לאנגליה מוזמן להסתכל בסופרים הגדולים על אריזות מזון, שבהן מצוין המרחק שעשה הפרי או הירק עד ש"נחת" בסופר. כמובן, שכלל שהמספר גבוה יותר כך האטרקטיביות שלו בפני הקהל המקומי פוחתת. יחד עם זאת, השפעתו של ייצור המזון המקומי היא לא רק סביבתית, אלא גם בריאותית, חברתית-כלכלית וכוללת. למשל, בניית מערכות יחסים בין יצרני המזון לצרכנים, שמגבירה את האחריות והנגישות של אלה ועוד.

למה גז כן - ואורגני לא?

לצד השלכות ישירות אלה של הייצור מזון מקומי, קיימות השלכות בעלות משקל גם בזירה המדינית והבין-לאומית. אין עוררין על כך שיכולת הייצור של מדינה היא מרכיב דומיננטי בשמירה על חוסנה. חוסן כלכלי וחוסן מדיני הם כמובן משתנים שכרוכים זה בזה. על כל מדינה לשאוף להיות בלתי תלויה בשכנותיה, שלא לומר, אויבותיה, על מנת לבסס את עצמאותה. כמובן שאין זה תהליך פשוט וחד פעמי, אלא תהליך שמקבל "פנים" שונות בהתאם לתקופה, ליכולות ולצרכים.

גם בישראל, כמרבית מדינות העולם, נעשים מאמצים לייצר יכולת ייצור מקומית ולנסות ולהקטין את תלותנו במדינות אחרות. טענה זו רלוונטית במיוחד בתקופה האחרונה, בעיקר שמדברים על נפט וגז. ביטול הסכם אספקת הגז הטבעי על ידי מצרים, הכוח של איראן ושאר נסיכויות הנפט והשפעתן על שאר כלכלות העולם. אכן מטריד.

לצד האיומים הבולטים והאגרסיביים, הולכת ומתגברת תלות נוספת שאנו מפתחים במשאב קיומי אחר. המזון שלנו. למרות שמדובר על צורך בסיסי, נראה שנושא זה לא מקבל את החשיבות שמגיעה לו. יש אף שיטענו